

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

Development of a Subject Curriculum for the Learning
Substance of Social Study, Religion and Culture Entitled
“Following the Foot-Steps of the Greater Monks in Amphoe Plapak”
for Prathom Suksa 3 at Ban Nadokmai School Under
of Office of Nakhon Phanom Educational Service Area 1

ผู้วิจัย นางสาวคณิงนิจ ป้อมหิน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (1) ดร.อุษา ปราบหงษ์ (2) ดร.พจมาน ชำนาญกิจ

Researcher : Miss Kanungnit Pomhin; Thesis Advisors : (1) Dr. Usa Prabhong

(2) Dr. Potchaman Chumnankit

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียน โดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 22 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักการและเหตุผล จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร ขอบข่ายสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้

แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.36/88.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปาก หลังเรียนสูงกว่าก่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปากอยู่ในระดับมากที่สุด

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop of a subject curriculum for the learning substance of Social Study Religion and Culture entitled “Following the Foot-Steps of the Greater Monks” to be efficient by 80/80, 2) to compare achievement of the students between before and after learning by using a subject curriculum for the learning substance of Social Study Religion and Culture entitled “Following the Foot-Steps of the Greater Monks in Plapak District, and 3) to study students’ satisfaction for learning by using a subject curriculum for the learning substance of Social Study Religion and Culture entitled “Following the Foot-Steps of the Greater Monks. The sampling group was 22 students of Prathom Suksa 3, Ban Nadokmai School, Nakhon Phanom Educational Service Area Office 1, the 1st semester of the academic year 2011, obtained by Purposive Sampling technique. The research was One Group Pretest-Posttest design.

The research instruments consisted of: 1) the subject curriculum for the learning substance of Social Study Religion and Culture entitled “Following the Foot-Steps of the Greater Monks for Prathom Suksa 3 students, Ban Nadokmai School, Nakhon Phanom Educational Service Area Office 1, 2) the achievement test of learning, and 3) the satisfaction questionnaire. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and t-test (Dependent Samples).

The results of the research were found as the following :

1. The developed subject curriculum for the learning substance of Social Study Religion and Culture entitled “Following the Foot-Steps of the Greater Monks” for Prathom Suksa 3 students, Ban Nadokmai School, Nakhon Phanom Educational Service Area Office 1, had main components which were: rationale, objective, curriculum structure, scope of substance, learning standard, expected learning outcome, learning substance, subject description, learning unit, learning management guideline, learning media, learning measurement and evaluation and the developed curriculum, evaluated by the experts, was at the high level.

2. The efficiency of the developed subject curriculum for the learning substance of Social Study Religion and Culture entitled “Following the Foot-Steps of the Greater Monks” for Prathom Suksa 3 students, Ban Nadokmai School, Nakhon Phanom Educational Service Area Office 1 was 80.36/88.64, higher than the set criterion of 80/80.

3. The posttest learning achievement of the students studied by the developed subject curriculum for the learning substance of Social Study Religion and Culture entitled “Following the Foot-Steps of the Greater Monks”, was significantly higher than pretest at the .01 level.

4. The students’ satisfaction of the developed subject curriculum for the learning substance of Social Study Religion and Culture entitle “Following the Foot-Steps of the Greater Monks” was at the highest level.

ภูมิหลัง

โรงเรียนมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษา ให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ โรงเรียน จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียน การสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้าง ความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ว่านักเรียนจะ มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและเกิด สมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ ดังกล่าว โรงเรียนจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุม ส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้ บรรลุถึงคุณภาพมาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนด ไว้ร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนี้ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมยังต้องสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้ ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคม แวดล้อมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรัก ความผูกพัน ในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่ง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของ มนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม

การปรับตัวตามสภาพแวดล้อมการจัดการทรัพยากรที่มี อยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ภาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจตนเองและ ผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับ ความแตกต่างและมี คุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิต เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองที่ดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การ เห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย และจะเห็นได้ว่าธรรมชาติของ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นั้นเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันใน สังคมมีการเชื่อมสัมพันธ์กันในทุกลักษณะของการเป็นองค์ รวมที่ส่งผลให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, หน้า 132)

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านความต้องการใน การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความ คิดเห็นและความต้องการที่สอดคล้องกันในการจัดการ เรียนรู้ เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อตอบสนองของความ ต้องการของโรงเรียนและชุมชน และเสริมสร้างความรู้และเข้าใจ ความตระหนัก ความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของ ตนเอง ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม

ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความสนใจพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความสนใจพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในท้องถิ่นของตนเพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีแหล่งท่องเที่ยว ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการปูพื้นฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนทำให้เกิดความรักความศรัทธาและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนสืบไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปาก ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปาก
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปาก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยการใช้หลักสูตร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ ตำบลกุดตาไ้ อำเภอลำปลายงัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 22 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอลำปลายงัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

2.2 เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอลำปลายงัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 คู่มือการใช้หลักสูตร

2.2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอลำปลายงัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีทั้งหมด 15 แผน

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอลำปลายงัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2.4 แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอลำปลายงัก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอลำปลายงัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัยทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนในเรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอลำปลายงัก ก่อนทดลองใช้หลักสูตรเก็บคะแนนที่ได้ เปรียบเทียบกับคะแนนหลังการทดลอง

2. ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยทดลองสอนด้วยตนเองใช้เวลาแผนการจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทดลอง 20 ชั่วโมง จำนวน 10 สัปดาห์ โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) ครูชี้แจงและอธิบายวิธีการเรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอลำปลายงัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ให้นักเรียนเข้าใจ 2) ครูสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ และศึกษาความรู้จากเอกสาร 3) นักเรียนศึกษาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใบความรู้ อ่านหนังสือเพิ่มเติม และฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อจบแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนจนครบแผนการจัดการเรียนรู้ 4) ครูวัดผลและประเมินผลด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในระหว่างเรียนและเก็บคะแนน 5) ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียนและจดบันทึกผลจากการสังเกต

3. หลังทดลองใช้หลักสูตร เมื่อทดลองใช้หลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักเรียนทดสอบ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนใช้หลักสูตร แล้วนำคะแนนที่ได้เปรียบเทียบกับคะแนนก่อนการทดลองใช้หลักสูตร และเก็บคะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ

การเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาสรุปรประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พร้อมให้คำแนะนำ

1.2 การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พร้อมให้คำแนะนำ

1.3 การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบแต่ละข้อคำถามกับผล การเรียนรู้ 2) วิเคราะห์หาค่าระดับความยากง่าย (p) และ หาค่าอำนาจจำแนก (r) 3) วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นแบบทดสอบทั้งฉบับ

1.4 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

2.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร (E_1/E_2)

2.2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังได้เรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้ค่าสถิติ t-test

2.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 เป็นการหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบกับเกณฑ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ร้อยละ (Percentage) เป็นการเทียบความถี่หรือจำนวนที่ต้องการ

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เป็นสูตรที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนสอนและหลังสอน

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

2.1 หาประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.2 หาความแตกต่างระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบสองกลุ่มไม่อิสระกัน (t-test แบบ Dependent-Samples) สูตรที่ใช้คำนวณค่า t

2.3 หาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอบลาคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ การหาค่าเฉลี่ย

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ 1) การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) หาความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์อิงกลุ่ม โดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สรุปผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอบลาคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ปรากฏผลดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอบลาคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักการและเหตุผล จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร ขอบข่ายสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอบลาคำ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประสิทธิภาพของกระบวนการกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.36/88.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ตามที่ตั้งไว้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอบลาคำ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความพึงพอใจต่อการเรียนของผู้เรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอบลาคำ มีคะแนนเฉลี่ย 4.56 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอบลาคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอบลาคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ ดังนี้ คือหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งเอกสารประกอบหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ คู่มือการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการประเมินหลักสูตร ผลปรากฏว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$) เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ (คู่มือการใช้หลักสูตร) อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.35$) (แผนการจัดการเรียนรู้) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลักสูตรมีตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้

ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และวัย ของนักเรียนมีการใช้หลักสูตร การวัดผลและประเมินผล และมีการตรวจสอบหลักสูตรก่อนจะนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ จอร์จ อูทรานันท์ (2532, หน้า 36-41) ที่ กล่าวโดยสรุปว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาหรือประสบการณ์การ เรียนรู้ การใช้หลักสูตรและการประเมินผล มีการ ตรวจสอบหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรก่อน นำไปใช้

2. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระ อริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ มีประสิทธิภาพ 80.36/88.64 อยู่ใน ระดับสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ คือ ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยดำเนินการ พัฒนาหลักสูตรที่ยึดมาตรฐานเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการจัดทำสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพ ปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสนใจ ของนักเรียนซึ่ง สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 3)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าในอำเภอ ปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้อย่างมีระบบ และเป็นขั้นตอนมีการตรวจสอบความถูกต้อง จากผู้เชี่ยวชาญและมีการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยสร้างองค์ความรู้และ ประสบการณ์ที่มีความหมายต่อตนเองจากการทัศนศึกษา วัดในอำเภอปลาปากผ่านประสบการณ์จริงและทำ กิจกรรมเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อนทั้งในและนอกห้องเรียนซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ ปาละลี (2550, หน้า 145) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ผ้าयोมคราม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเต็อศรีโพรวัลย์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัย พบว่ามีประสิทธิภาพ

อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ คือ 83.42/81.22 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล มหาโยธี (2553, บทคัดย่อ) ที่ได้พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษากลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเปือยทานตะวันพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่ามีค่า ประสิทธิภาพ 93.31/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ ที่กำหนด คือ 80/80

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ ที่เรียนรู้ตาม หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้าใน อำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนา ดอกไม้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 เป็นทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระ อริยสงฆ์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ ที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่มี คุณภาพเหมาะสมในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ชุมชนและชีวิตประจำวัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้จากครู มีการจัดกิจกรรมที่ หลากหลาย เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาสมอง ทั้ง 8 ด้าน ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา มีการสืบค้น การศึกษานอกสถานที่ การทำงานกลุ่มส่งเสริมให้นักเรียน สามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ครูเชื่อมโยงความรู้เก่าสู่ ความรู้ใหม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบอย่างเป็น ลำดับขั้นตอนโดยการเรียนรู้จากสื่อของจริง มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุภารัตน์ ปาละลี (2550, หน้า 145) ได้พัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ผ้าयोมคราม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเต็อศรีโพรวัลย์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา สกลนคร เขต 3 พัฒนาขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนที่ผ่านการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่ พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน ที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับร้อยละ 83.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 ณัฐพงษ์ ณัฐวิโก (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง พระธาตุพนม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุมเหมาประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 โดยพบว่า 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้หลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง พระธาตุพนม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุมเหมาประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดวงกมล มหาโยธี (2553, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเปือยทานตะวันพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเปือยทานตะวันพิทยาสรรพ์ ที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น คะแนนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 80

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ ต่อการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปาก อยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยเน้นให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจเห็นคุณค่า ความสำคัญ และการปฏิบัติตนมีส่วนร่วมอนุรักษ์ภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม และประเพณีบุคคลที่สำคัญในท้องถิ่นของตน โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดความแตกต่างระหว่างบุคคลในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสื่อการเรียนแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัว นักเรียนได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ครูได้ให้แรงเสริมโดยการให้ความสนใจ กล่าวชื่นชมให้กำลังใจให้คำยกย่องชมเชย ทำให้นักเรียนตั้งใจเรียน และเรียนรู้อย่างมีความสุข นอกจากนี้จะทำให้ผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนสูงขึ้นแล้วยังส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงกมล มหาโยธี (2553, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเปือยทานตะวันพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเปือยทานตะวันพิทยาสรรพ์ ที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้าในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ครูผู้สอนควรศึกษารายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจ เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด

1.2 ครูผู้สอนควรวางแผนร่วมกันในการจัดการเรียนรู้ และควรยืดหยุ่นเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาระเพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนและนำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ไปใช้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมในลักษณะการบูรณาการ มีการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้แบบองค์รวม

3.2 ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ความตระหนัก และเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นของตนความคงทนในการเรียนรู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- ดวงกมล มหาโยธี. (2553). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเปือยทานตะวันพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระณัฐพงษ์ ญงูสิโก. (2553). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง พระธาตุพนม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอู่เม้าประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุภารัตน์ ปาละลี. (2550). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าयोมคราม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านเดื่อศรีไพรวัลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.